

Postillon d'hostilité

Ons parlement is voortdurend voorwerp van kritiek. Geen slecht teken: wanneer wij het parlement wezenlijk zo weinig invloed toedenken als sommigen doen, dan paste een minachtende stilte. Een volksvertegenwoordiger heeft vier goed onderscheiden taken 1), en in deze tijd van onzekerheid staan die alle onder druk.

De voornaamste taak van een volksvertegenwoordiger is het behouden van onze democratie. Over de vraag hoe je dat doet, bestaat uiteraard onenigheid, het wezenskenmerk van het politieke bedrijf. Bedreigt een meerderheidscollege in een gemeente de democratie? Ondernijmt een beslissend referendum het parlement? Hoe om te gaan met partijen die, zo denken de anderen, de democratie bedreigen? Waarom geen verhoogde kiesdrempel? Wanneer verdienen etnische minderheden het actief en passief kiesrecht? Kortom, voldoende vragen. Onze democratie overeind houden is essentieel.

De meest praktische consequentie daarvan is het in stand houden van een kabinet. Geen betere aanval op ons staatsbestel dan aanhoudende kabinetcrises, afgewisseld met kort zittende kabinetten die niet meer tot enig beleid geraken. Nu, verdeeld als we zijn, dat hebben we onze vertegenwoordigers niet gemakkelijk gemaakt. We verdelen onze stemmen over zo vele partijen en zo weinig stabiel, dat er alleen per coalitie kan worden geregeerd, en dan nog alleen met een kleine parlementaire meerderheid.

Zit er eenmaal een kabinet, dan moet dat niet vallen. Al die grote problemen waarvan we menen dat zij door regering en parlement moeten worden geregeld, blijven dan immers weer heel lang liggen. Daarmee is de macht van een wankele coalitie groter dan U dacht: een crisis is altijd slecht, tenzij na verkiezingen een sterke, stabielere coalitie geboren wordt. Wie nadenkt over een kabinetcrisis over de kruisraketten, ziet die gezonde baby niet voor zich.

Daarmee kan een zittend kabinet vele zaken doordrukken, in de overtuiging dat het parlement het toch wel in stand houdt. Dan moeten parlementariërs beleid slikken dat zij niet wezenlijk onderschrijven. Zo staat deze functie onder druk. Dank zij de kie-

zers die het verdeelde parlement samenstelden en er vervolgens op schelden.

Vervolgens dient het Kamerlid de regering te controleren. Mèt de fantastische groei van het overheidsapparaat, waardoor een bewindsmens zelf al-blij is wanneer het belangrijkste in het eigen departement op tafel komt, een buitengewoon zware taak. De schijnwerper van de parlementaire enquêtecommissie op het falende scheepsbouwsteunbeleid toont dat in kleur. Het falen van ons parlement die miljarden aan bedrijfssteun tijdig te traceren zal ook wel steeds duidelijker worden. Nu worden de 150 volksvertegenwoordigers in hun controlerende taak bijgestaan door andere departementen die zich benadeeld voelen, door de Algemene Rekenkamer, door adviesraden, actiegroepen, de media, wetenschappers, en, niet te vergeten, de kerken.

Er gaat heel veel mis, zo lijkt het dan. Want slechts wat mis gaat, verdient onze aandacht. Al die miljoenen grote en vooral kleine zaken die weer geruisloos goed aflopen, zijn al vergeten. Er gaat toch meer fout dan het parlement kan behandelen: elke politicus zal derhalve de maatstaf van de partijpolitieke actualiteit hanteren voor de vraag welke misstand hij aanpakt. Vaak zullen dat voor de kiezer herkenbare, eenvoudige zaken zijn, soms op het terrein van het provinciaal of gemeentelijk bestuur. Waardoor de zo overbelaste parlementariër zich zelfs met andermans zaken bemoeit.

De manier waarop we overbelasting bestrijden, is overigens niet een selectie om de belangrijkste dingen te doen, en andere te vergeten. De manier is alles te willen aanpakken, het vervolgens te verdelen in kleine onderdeeljes en voor elk onderdeelje een apart mens aan te wijzen. Zo doen we dat overal, dus ook in ons parlement. Tenminste in de grote fracties die daartoe voldoende leden hebben. Bij de behandeling van het Gemeentefonds, de Wet op de geluidhinder, de Arbeidsomstandighedenwet, de Kampeerwet zien we een uiterst beperkt aantal Kamerleden die zo'n wet echt kennen en kunnen beoordelen, daartoe geholpen door de belangengroepen, de maatschappelijke koepels, on-

dersteund door het belanghebbend departement. Dat zijn de kokers. De kokers van het welzijnsbeleid, van het onderwijsmachtscomplex, van de medische bedrijfstak.

Daarmee hebben we de vierde taak bereikt: die van medewetgever. Om zo'n wet op een gezaghebbende wijze te kunnen behandelen dient het Kamerlid tot in detail de materie te beheersen. Als het iets per amendement gewijzigd wil hebben, kan het niet meer blind vertrouwen op de onbeoordeelde technische bijstand van de ambtenaren. Men dient de teksten zelfstandig te kunnen beoordelen. Nu hebben zij wel medewerkers, maar ook die oplossing heeft kennelijk niet geleid tot een minder overbelast parlement. Waarschijnlijk neemt de werkdruk niet af, maar de kwaliteit toe.

Consequentie van dit alles is in elk geval dat meer dan ooit volksvertegenwoordigers regeringsmaatregelen en wetgeving intrinsiek beoordelen op het advies van enkele specialisten en als fractie slechts op partijpolitieke randvoorwaarden. Zij bezoeken de kiezers om uit te leggen wat zij deden, niet om te horen wat zij moeten doen. Zij nemen maatregelen die op zich zelf aan een toets zijn onderworpen, maar zij kunnen de gevolgen voor de burgers niet meer eenvoudig overzien.

Inmiddels is gebleken dat gemeenten en hun verenigingen in vele landen nu een nieuwe functie krijgen. Gemeentebestuurders worden onmiddellijk geconfronteerd met de cumulatieve gevolgen van rijksmaatregelen op de burgers: die staan snel op de stoep van het gemeentehuis. Zij ervaren b.v. de cumulatieve gevolgen van energieprijsstijgingen, huurverhogingen, subsidiebeperkingen, uitkeringskortingen voor één huisgezin.

Zo worden gemeentebestuurders tot ombudslieden die de gevolgen in de praktijk van afzonderlijk, niet in samenhang gebrachte maatregelen op rijksniveau verantwoordigd voorleggen aan het parlement. Zij zijn woedend. Zij brengen de volksvertegenwoordiging de gevoelens van hun vijandige burgers over, veelal via hun vereniging van gemeenten. Die verkrijgen aldus een nieuwe functie. Die van „postillon d'hostilité". Zo verwerft het parlement relevante informatie waarmee het rekening kan houden. Nu maar hopen dat de boodschapper van slecht nieuws niet vermoord wordt.

1) A. Vondeling, *Tweede Kamer, lam of leeuw?*, Arbeiderspers, Amsterdam, 1976.